

**A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen
2017.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők

Dr. Estók Péter

Dr. Gulyás Gergely

Dr. Magura Tibor

Lukács Attila

Dr. Sum Szabolcs

Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2017.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	4
1.1. Név.....	4
1.2. Azonosító kód.....	4
1.3. Kiterjedés.....	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	4
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	4
1.4.2. Jelölő fajok.....	4
1.5. Érintett települések.....	4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	5
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	5
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	5
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	6
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	6
1.7.7. Egyéb tervek.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	15
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	15
3.2. Kezelési javaslatok.....	16
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	16
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	35
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	35
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	36
3.2.5. Mellékletek.....	37
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	38
3.3.1. Agrártámogatások.....	38
3.3.2. Pályázatok.....	42
3.3.3. Egyéb.....	42
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	42
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	42
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	43
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	43

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20033
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	5634,6 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*)
- Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési területből 1104 ha a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület néven országos jelentőségű védett természeti terület. (10/1992. (III. 25.) KTM rendelet a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület létesítéséről, törzskönyvi szám: 249/TT/92).

A tervezési területen található (debreceni) Nagyerdő (városi) belterülete helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/95/TT/93, hatályba lépés éve: 1993, aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 50,64 ha)

A tervezési területből 591,31 ha Debrecen-Monostori- és Szentgyörgyi-erdő néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/101/TT/94, hatályba lépés éve: 1994., aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 591,31 ha).

A tervezési területből 15,64 ha Debreceni Egyetem Botanikus kertje néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/26/TT/76, hatályba lépés éve: 1976., aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 15,64 ha).

A tervezési területből 12,13 ha Hajdúböszörményi-tölgyesek néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/54/TT/81, hatályba lépés éve: 1981, kiterjedése 12,13 ha).

A tervezési területből 16,01 ha Hajdúböszörményi gyertyános-tölgyes erdőrészlet néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/82/TT/86, hatályba lépés éve: 1986).

A tervezési területből 16,62 ha Hajdúböszörményi gyöngyvirágos-tölgyes néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/166/TT/96, hatályba lépés éve: 1996).

A tervezési területből 2,1 ha Hajdúhadházi Csere-erdei kocsányos tölgyes néven helyi védettséget kapott (jelenleg Bocskai kert településhez tartozik) (törzskönyvi szám: 8/124/TT/06, hatályba lépés éve: 1975).

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

A tervezési terület gyakorlatilag teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat magterületéhez tartozik. Kivételt csak a belterületi Debrecen 251A, 251B, 618A, valamint a Hajdúböszörmény 39A, 58G, 58H erdőrészletek jelentenek, illetve az ökológiai hálózatnak – mint országos övezetnek – az eltérő ábrázolási léptéke miatt a terület határain jelentkeznek jelentéktelen eltérések a Natura 2000 terület helyrajzi számokhoz igazított határához képest.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan jelenleg jogszabályban kihirdetett, jóváhagyott természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010. (IX.17.) önkormányzati

rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Debrecen MJV 8/2003. (V. 23.) Kr. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről (többször módosítva).

Hajdúhadház Város Önkormányzatának 21/2011. (VIII.18) sz. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának 16/2008. (III. 18.) sz. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és területrendezési tervéről (többször módosítva).

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület egy része (Hajdúböszörmény és Hajdúhadház közigazgatási területe) rendelkezik „új”, érvényes körzeti erdőtervvel, míg más részén (Debrecen közigazgatási területe) még a „rég” erdőterv volt érvényben, körzeti erdőtervezése a közeljövőben várható.

Körzeti erdőterv (Hajdúböszörmény és Hajdúhadház): Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.) Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

Körzeti erdőterv (Debrecen): Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „rég” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Jóváhagyási száma: 63572/67/2007. A körzeti erdőterv szöveges része nem készült el. Zárójegyzéköny dátuma: 2007.07.31.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Hajdú Erdő Kft. által képviselt Földtulajdoni Közösség, Hajdúböszörmény (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901520-1-3-8) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Nagyerdő Vadásztársaság, Bocskai kert (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901410-3-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Cégény Vadásztársaság, Hajdúhadház (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Jelenleg véglegesítés előtt állnak az új vadászterületek határai, az új vadgazdálkodási üzemtervek elkészítése a hamarosan esedékes.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Hortobágy-Berettyó vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5	Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A faj táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hathat e fajokra, a táplálkozási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
B02	erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	M	80	<p>Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*): itt a tarvágásra és a teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra gondolunk. Amennyiben a kocsányos tölgyes felújításokat teljes talajelőkészítés előzi meg, annak jelentős degradáló hatása van az aljnövényzetre. Az ilyen módon felújított állományok még idős korukban sem lesznek többé megfeleltethetők a jelenlegi „homoki tölgyes” élőhelynek.</p> <p>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): itt a tarvágásra és a teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra gondolunk. Amennyiben a kocsányos tölgyes felújításokat teljes talajelőkészítés előzi meg, annak jelentős degradáló hatása van az aljnövényzetre. Az ilyen módon felújított állományok idős korokra is csak nagyon alacsony természetességű állományokká fejlődhetnek.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): Az üzemszerű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel végzett felújítás elpusztítja a növény állományait, illetve jelentősen degradálja élőhelyeit. Emellett az erdőssztyepp erdők természetes velejárójaként működő tisztások, kiritkult foltok, „záródáshiányok” fennmaradásának (ami a faj élőhelyeit fenntartaná), ezek kíméletes legeltetésének sem kedvez a jelenlegi erdőgazdálkodási gyakorlat és szabályozás.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): itt a tarvágásra és a teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra, illetve az erdőszerkezet átalakulásra gondolunk. Ezek károsak a faj állományaira nézve</p> <p>Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A kor- és fafajhomogén erdők búvóhely és táplálkozóhely szempontjából szuboptimálisak e faj számára.</p>
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	H	50	Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az idegenhonos fajokkal történő felújítás a jelölő erdei élőhelyek helyén értelemszerűen azok megszűnését okozza. Bár ez a gyakorlat jelenleg már csak kevésbé jellemző, emellett számolni kell azzal a negatív hatással, ami abból adódik, hogy az

				<p>őshonos erdőrészek szomszédságában, illetve azok egymástól elszigetelt állományai között idegenhonos állományok helyezkednek el. Ez utóbbiak ugyanis egyrészt jellemzően rövidebb vágásfordulójúak, így gyakrabban történik a felújítással együtt járó erőteljes bolygatás, másrészt az idegenhonos állományok jellemzően invázióra hajlamos fajok forrásai.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Alföldi erdőkben a faj elsődleges fászáru tápnövényei a magyar és a magas kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i> subsp. <i>danubialis</i>, <i>F. excelsior</i>), illetve a fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>). Amennyiben a lepkefaj élőhelyét képező, őshonos fajkészletű erdőrészek faállománya kitermelésre kerül és a felújítás nem őshonos/tájhonos fafajokkal (esetenként elegyetlenül, vagy „rossz” elegyfákkal) történik, úgy mindez a díszes tarkalepke érintett állományainak csökkenését vagy akár végleges felszámolását is eredményezheti. Az idegenhonos fajokkal történő erdőfelújítás jó természetességű tölgyesek helyén vagy azok közvetlen szomszédságában minősül jelentős veszélyforrásnak.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A nagy hőscincér tápnövénye és szaporodási helye az idős kocsányos tölgy, így a tölgyes erdőrészek, vagy tölgyes maradványfoltok, hagyasfák eltűnése szűkíti a faj élőhelyét.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj ugyan nem kötődik obligátan egy vagy több őshonos fafajhoz, de jelentős állományai őshonos, elegyes faállományú idős erdőrészekben jellemzőek.</p> <p>Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): Az idegenhonos fajokból álló erdők mind búvóhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak lehetnek a terület denevérközössége számára</p>
B02.02	nevelő vágások és egyéb tisztítások	M	20	<p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A közönséges fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>) és a hazai kőrisek (<i>Fraxinus spp.</i>) a díszes tarkalepke tápnövényének minősülnek. Az érintett erdőkben végzett erdészeti cserjeirtások, vagy ritkítások, gyérítések során a fagyalbokrok, kőris újulatok teljes vagy jelentős arányú eltávolítása, illetve ennek során a jó természetességű erdei aljnövényzet számottevő károsodása szűkítheti a faj hernyóinak táplálkozási lehetőségét, élőhelyét.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az előhasználatok, tisztítások során az őshonos fafajú idős, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy száradó, de még élő faegyedek eltávolítása negatív hatással van a bogárfajokra, mivel élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik semmisülnek meg.</p>
B02.04	Lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	40	<p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A nagy hőscincér tápnövénye és szaporodási helye az idős, száradó kocsányos tölgy, így főleg a száradó egyedek, lábon álló holtfa eltávolítása közvetlenül szűkíti a faj élőhelyét.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj lárvája holtfában fejlődik, fennmaradásához szükséges</p>

				<p>megfelelő mennyiségű holt faanyag jelenléte.</p> <p>Nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A nyugati piszedenevér búvóhelyspecialista faj, kizárólag álló holtfák leváló kéreglemezei alatt kialakuló résekben alkot szülőkolóniákat, tehát nagyban függ az ilyen jellegű álló holtfák mennyiségétől.</p>
B04	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)	M	10	<p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): A felújításokban, illetve azok ápolásánál alkalmazott gyomirtószerek az esetleg megmaradt egyedeket súlyosan károsíthatják.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A díszes tarkalepke populációira az erdészeti vegyszerek alkalmazása különösen veszélyes, ha az erdei kártevőként számon tartott rovarfajok – például a gyapjaslepke (<i>Lymantria dispar</i>) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az erdészeti rovarkártevők visszaszorítására használt vegyszerek nem körültekintő használata negatív hatással lehet a jelölő bogárfajokra, hiszen közvetlen pusztulásukhoz vagy károsodásukhoz vezethet.</p>
B07	egyéb erdészeti tevékenység	L	Nem határozható meg	<p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A kitermelt faanyag szállításának rossz időzítése (a kitermelt faanyag helyben hagyása, majd csak a következő évben történő elszállítása) káros, mivel a kora tavasszal rajzó imágók a sarangra petéznek, elszállítás esetén nagy valószínűséggel elpusztulnak.</p>
D	vonalas létesítmények	M	15	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (9110*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az erdőtömböt több út, vasút, közüzemi vonalas létesítmény szeli át vagy érinti szélein, és újabbak kialakítása vagy a forgalom növekedése is várható. Az élőhelyek fragmentációját, az erdők zavarását ez fokozza, és jelentősen növeli a inváziós fajok terjedésének lehetőségét.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Az erdei földutakon haladó járművek a faj rajzási idejében (májusban és június első felében) elpusztíthatják a talajon táplálkozó lepkéket (de ez a veszélyforrás kisebb mértékben a lárvákat is fenyegeti).</p>
E	Városiasodás, lakossági és ipari fejlesztések	H	20	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (9110*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az erdőtömb déli részén Debrecen várossal szomszédos, sőt annak egy része már a város belterületéhez tartozik. A város - növekedése során – fokozatosan „beleépült” az erdőterületbe. Az erdő egyes részeinek körbeépítése, az erdővel szomszédos területek beépítése jelenleg is többfelé jellemző, amely csökkenti a pufferezónát, növeli az erdőterület terhelését, fragmentálja élőhelyeit.</p>

F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	80	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): a nagyvad (kiemelten a vaddisznó) túrásával, taposásával a talajt, gyepszintet degradálja, gyomosítja, helyenként teljesen felnyitja, a természetes (és a mesterséges) újulat vagy akár a tölgymakk nagyrészt megsemmisül vagy jelentősen károsodik. Hosszabb távon az állományok megújulásának lehetősége megszűnhet, illetve jelentősen károsodik, változik. A felújítások vadhatástól való védelme miatt vadvédelmi kerítések létesítése szükséges, amelyek nyomvonala a telepítéssel járó bolygatás és a korlátozott kezelési lehetőségek miatt inváziós és gyomfajok terjedési forrása.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): a felszaporodott nagyvad (főleg vaddisznó) állománya tesz kárt erős túrásával. Az állatok kitérítik a talajból a növény rizómáit, valamint a bolygatott területen erőteljes gyomkonkurencia jelentkezik.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): a túltartott vadállomány jelentős veszélyforrást a fajra nézve. A nagyvadak tevékenysége következtében számos erdőtagban károsodott a cserjeszint és az aljnövényzet.</p>
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	90	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): főleg az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), a kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), helyenként a nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), alásfa (<i>Ptelea trifoliata</i>) tömegesen árasztja el az élőhelyek fennmaradt állományait, teljesen átalakítva azok szerkezetét. Megfigyelhető az amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) és az aranyvessző fajok (<i>Solidago spp.</i>), néhol a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) közelmúltbeli jelentős megjelenése/terjedése is. Az inváziós fajok leginkább a felritkuló lombkoronájú, szárazabb tölgyesekben érvényesülnek, ahol megfelelő beavatkozás nélkül akácos-kései meggyes, nitrofil aljnövényzetű, leromlott, a jelölő élőhely megsemmisüléséhez vezető állapotok alakulnak ki.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): főleg a folyamatosan terjedő akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>) és újabban alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) terjedésével gyorsan és erősen beárnyékolja a nőszirm élőhelyeit képező felnyitott foltokat, ami eleinte a virágzás elmaradásához, hajtásszám csökkenéshez, majd a teljes kipusztuláshoz vezet.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): jelentős mértékű a tájidegen, inváziós növényfajok [akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>), néhol zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), aranyvessző-félék (<i>Solidago spp.</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) stb.] arányának növekedése,</p>

				<p>mely folyamat számos erdőrésztben erdőszerkezet-változást (beleértve a gyepszint és cserjeszint átalakulását is) okoz. A tápnövényt jelentő borostyánlevelű veronikát (<i>Veronica hederifolia</i>) a <i>Solidago</i> fajok sűrű állományai helyenként érdemben kiszorítják, csökkentve a lepke lárvájának élőhelyét.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): Az idegenhonos inváziós fajok jelenléte negatív hatással van a bogárfajra, hiszen ezek az idegenhonos inváziós fajok a hőscincérnek nem élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik, továbbá az idegenhonos inváziós fajok kedvezőtlenül átalakíthatják az őshonos fafajú erdőállományok szerkezetét, megakadályozhatják az őshonos fajok természetes felújulását, hozzájárulva ezzel a bogárfaj élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeinek csökkenéséhez.</p>
J01.01	leégés	L	40	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): A klíma szárazabbá válása, a szárazodás fokozhatja az erdőben keletkező tüzek gyakoriságát. Az esetleges erdőtüzek komoly károkat okozhatnak a jelölő élőhelyeken, egyben megnövelhetik az akác magról történő spontán elszaporodásának veszélyét.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A tűzgyújtások, esetleges erdőtüzek a lepkefaj élőhelyén mind a tápnövények állományaiiban, mind pedig a lepkepopulációkban károkat okozhat.</p>
J03.01	tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése	M	20	<p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): a régebben még üdébb, jobb vízellátású tölgyesek száradása, a talajvíz szintjének csökkenése miatt bekövetkező száradás negatív hatású, mert az avarszinten táplálkozó, illetőleg átnyaraló lárvák számára így nem biztosított a megfelelően üde mikroklíma. Káros továbbá a változó ütemű szukcesszió, illetve ezzel összefüggésben inváziós növényfajok erőteljes terjedése a faj tényleges vagy potenciális élőhelyein.</p>
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése	M	60	<p>Nyugati pizsedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): az erdőterületek fragmentálódása ezt a fajt is negatívan érinti</p>
K01.03	kiszáradás	H	70	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az általános klímaváltozás (csapadékszegény időszakok; rendkívül forró, hőhullámokkal tarkított hosszú aszályos nyár) és a homok alapkőzetű terület számos helyén bekövetkezett talajvízszint-csökkenés miatt az erdei élőhelyek állományai kiszáradásnak indultak. A területen az elmúlt évtizedek talajvízszint-csökkenése minden jelölő erdei élőhelytípusra erős átalakító hatással van. Az erdőalkotó fajok felújulóképessége, növekedése a kiszáradás következtében gátolt, az idős állományok egészségi állapota romlik, a más termőhelytűrő képességű inváziós fásszárúak versenyhelyezete javul. Az átalakulás az erdő minden szintjét érinti, elsősorban a nedvességkedvelő erdei karakterfajok eltűnésével lehet számolni. Az erdőssztyepp-</p>

				<p>tölgyesekhez sorolható állományok átalakulása az őshonos állományok felritkulását követő akácinvázió miatt igen gyors és drasztikus lehet. A vízhiány gyakran az erdőfelújulás/-felújítás egyik legnagyobb problémája.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): az általános klímaváltozás, talajvízszint csökkenéssel együttjáró szárazodás várható hatásai a növényfajra nézve is általában negatívak.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Az erdőtömbben az antropogén beavatkozások vagy természetes folyamatok (például: aszály) hatására bekövetkező, fokozottabb mértékű száradás veszélyezteti a fajt. Az élőhely száradása következtében fokozatosan megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését. A száradás tehát fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A kiszáradás negatív hatással van a bogárfajra, hiszen az élő-, szaporodó- és táplálkozó helyéül szolgáló, őshonos fafajú tölgyes erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj állományait is veszélyezteti a kiszáradás, jellemzően inkább üde termőhelyen fordul elő.</p>
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	M	20	<p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): A növényfaj a félárnyékos vagy nyílt, benapozott, tisztás vagy erdőszegély jellegű területeket kedveli. Tartósabb árnyalás visszaszorulásához vezet. Az ismert állományokban mind az őshonos, mind a tájidegen fásszárúak megfelelő kezelés nélkül, spontán terjedés révén képesek árnyékolásukkal visszaszorítani a jelölő növényfajt.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A kocsányos tölgy visszaszorulása szűkíti a faj élőhelyeit, hiszen az alapvetően a tölgyhöz kötődik.</p>
K05.02	növények csökkenő termékenysége/genetikai leromlása	M	1	<p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A fennmaradt állományok kis mérete és elszigeteltsége miatt a genetikai változatosság már most is erősen beszűkülhetett.</p>
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	90	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az aszály és csapadékmennyiség csökkenés miatt fokozódó szárazodás kedvezőtlen hatása a kiszáradás folyamatától nem elválasztható, együttesen súlyos veszélyt jelent a homoki tölgyesek fennmaradására, felújulására.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): egyes erdőtagokban az antropogén beavatkozások vagy természetes folyamatok (például: aszály) hatására bekövetkező, fokozottabb mértékű száradás veszélyezteti a fajt.</p>

				Nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az aszály és csapadékmennyiség csökkenés negatív hatással van a jelölő bogárfajokra, azok élő-, szaporodó- és táplálkozó helyéül szolgáló őshonos fafajú erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B01.01	beerdősítés / fásítás idegenhonos fafajokkal	L	5	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0); A Natura 2000 területtel határos földrészeteken tájidegen, intenzív terjedésre képes fafajokkal történő esetleges erdőtelepítés kedvezőtlen élőhelyi szomszédságot jelent a jelölő élőhelyek számára, mivel a telepítések inváziós fajok potenciális forrásai lehetnek.
H06.02	fényszennyezés	M?	5	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0); A Natura 2000 terület városi vagy azzal határos részein jelentős a kivilágított területek aránya. A fényszennyezés hatásai részletesen nem ismertek, de valószínűsíthető az élőhelyek éjjeli fajaira gyakorolt hatás (predáció, aktivitás megváltoztatása, ízeltlábú közösségek átalakítása). Nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A bogárra vonzó hatást gyakorolnak az éjszakai fényforrások, így a kivilágított helyeken mindenképpen jelentkeznek károsító hatások.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek – a 91I0* kódú „Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)”; a 91F0 kódú „Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)” – legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, az erdőtömb területére jellemzően, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és a nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű fajok, továbbá az előforduló egyéb védett fajok védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- Inváziós és tájidegen fa- és cserjefajok (akác, kései meggy stb.) uralta tervezett erdőkben fafajcsere őshonos, a tájra, és élőhelyekre természetesen jellemző fajokra. Amennyiben az ilyen fajok őshonosak mellett, egyben vannak jelen, folyamatosan eltávolítandók, sarj- és újulatképződésük megakadályozandó.
- Az érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás és teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése), ugyanakkor idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meglétét is.
- A terület nagyvadállományát – legalább a természetvédelmi szempontból kiemelt részekben - olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erdődinamikát.
- Védő kerítések létesítése a nagyvadak hatása ellen javasolt.
- Vadföld csak nem őshonos faállományú, természetvédelmi szempontból értéktelen erdőrészek szomszédságában maradhat fenn.

- Belső és szomszédos szántók lehetőség szerinti erdősítése őshonos, természetközeli faállománnyal.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015-2016-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található homoki kocsányos tölgyes (pusztai tölgyes, gyöngyvirágos-tölgyes) és keményfás-ligeterdő átmenetet képező erdőrészek és fragmentumok, amelyek besorolhatóak a Natura 2000 terület két jelölő erdei élőhely-típusába (euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*); keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus*

minor, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0). Ide tartoznak még a jelölő élőhelyek állományában lévő, az idős jelölő erdőfoltokba ékelődő, kis területű elegyes tölgyes (ritkán hazai nyaras) erdőfelújítások. A kezelési javaslatok középpontjában az erdők szerkezeti, dinamikai, és fajösszetételi szempontú természetességi állapotának javítása, a tájidegen fajok visszaszorítása, továbbá az élőhelytípushoz kötődő jelölő és jelölő státusra javasolt fajai számára kedvező állapot fenntartása áll.

A kezelési egység összes kiterjedése 1195 ha.

Alapvetően az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek.

A alföldi homoki tölgyesek, és azok származékai (gyöngyvirágos-tölgyesként, pusztai tölgyesként vagy keményfaliget átmenetként azonosítható állományok) megőrzése komoly természetvédelmi jelentőséggel bír. Itt fordul elő a jelölő növényfaj (magyar nőszirm) is, illetve a jelölő állatfajok is jelentős arányba ide kötődnek. Elsősorban az akác, a kései meggy, helyenként az ostorfa és alásfa terjedése jellemző, és velük párhuzamosan a nitrogénkedvelő növények térhódítása is nő. Többfelé megjelenik az alkörmös, aranyvessző és a gyalogakác, főleg az előző kettő erőteljesen terjed. A vadnyomás miatt sokféle jelentkezik degradációs folyamatok. Általánosan jellemző az erdő szárazodása. Jó természetességű, fajgazdag gyepszinttel bíró állományrészek mozaikosan előfordulnak, de állapotuk általában romlik vagy stagnál.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homoki tölgyesek (M4), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5), keményfás ártéri erdők (J6), (átmeneti/hibrid kategóriában: őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC))
- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*) (jelölő élőhely), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely)
- érintett erdőrészek: Debrecen 291B, 292C, 292I, 293D, 294B, 294G2 (részben KE-2), 294I, 295B, 295D, 296D, 297B, 298A, 618A, Hajdúböszörmény 15H, 15I, 19C, 19D, 22A, 23C, 28D, 29H, 2A, 30F, 31B, 31D, 31E, 32D, 32E, 32F, 32G, 32H, 33A, 33B, 33C, 33D, 33H, 33I, 34A, 34B, 34C, 35E, 36B, 44E (részben KE-3), 45F, 46B, 47E, 52L, 53F, 54D, Hajdúhadház 31B, 32D, 32G, 32I, 33B, 35D, 35F, 37B, 37D, 37J, 37K, 37L, 37M, 40F (részben KE-3), 44C, 44I, 45H, 46B, 46H, 47A (részben KE-2, KE-3), 47F, 47H (részben KE-2), 48B, 48E, 48K, 49A, 49J (részben KE-2), 50B, 50D, 50F, 50H, 51A, 51C, 52B, 52C, 52D, 52I, 53B, 53F
- Védett természeti területet érintő erdőrészek: Debrecen 201B, 201D, 201G, 201I, 202C, 202D, 202F, 202H, 203B, 203E (részben KE-2), 204A, 204B, 205B, 206A, 207C, 207L, 207N, 208B, 208F, 208N, 208Q, 209B, 210D, 210E, 215A, 216A (részben KE-2), 216B, 216G, 216K, 217B, 217C, 217J, 218C, 218D, 218E, 218G, 218J, 218L, 218Q, 218S, 219A, 219B, 219F, 220A, 220B, 220C, 220D, 220E, 220G, 221A, 221C, 221D, 221F, 222A, 222C, 222E, 222F, 223A, 223E, 223G, 223L, 224A, 224B, 224F, 224G, 224L, 225G, 225H, 225K, 226D2, 229D, 229E, 229F, 229H, 229I, 229J, 229L, 229R, 230D, 230E, 230F, 230H, 231D, 231G, 231J, 231L, 231M, 231O, 232A, 232B, 232D, 232E, 232F, 232G, 232H, 233A, 233B, 234A, 234E, 235A, 235C, 235D, 235E, 235G, 235I, 236F, 236G, 237A, 237B, 237I, 237J, 237L, 238F, 238H, 238J, 238L, 239E, 241D, 241E, 242B, 242C, 243E, 243I, 244A, 244D, 244F, 244H, 244M (részben KE-2), 245B, 245K, 245N, 245P, 245S, 245V, 246A, 246C, 246E, 246F, 247E, 247F, 248A, 249A, 249B, 249I, 250A, 250B, 250D, 250E, 250F, 250H, 250K, 251A (részben KE-2), Hajdúböszörmény 32A, 35D, 6C, 54B

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Természeteshez közeli erdőszerkezet megőrzése, rekonstrukciója: A kezelési egység területén az idősebb és érett korú állományokra jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színtezettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint fenntartása mellett kiemelten fontos a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: A felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, nem erdő fizionómiájú (felújítási területek, fiatalosok) területrészek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtömb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni.

Kiméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást lehetőség szerint kerülni kell. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterületet 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb területegységekre célszerű korlátozni. A fenti mérethatáron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fajok alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyérítések és egészségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fajok magászóró, vagy potenciálisan magászóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az inváziós növényfajok eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

Érintkező (szomszédos) állományokra vonatkozó javaslatok: a szomszédos erdőrészek teljes talaj-előkészítéssel végzett erdőfelújításai során tuskóprizmák ne kerüljenek a kezelési egység határára, mivel azok az özönfajok új terjedési gócpontjait képezik, és fizikai akadályt is jelentenek a növényfajok terjedése előtt. A szomszédos erdőrészekben, vagy legalább az érintkező sávban (min. 20 m) el kell kerülni az intenzíven terjedő adventív fajok telepítését/felújítását.

Vadlétszámra vonatkozó javaslat: a kezelési egységre nehezedő vadnyomás valamilyen módon való csökkentése javítaná az élőhelyek természeti állapotát, továbbá a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) állományai számára igen fontos lenne.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „régii” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.)
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01). (Magyarázat: a Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzetbe tartozó erdőrészek egy része ezt megkapta az erdőtervezés során, azonban vannak kimaradt területek, míg a debreceni külterülethez tartozóak nem, bár ezek nagyobb része országos vagy helyi védett területen található, így természetvédelmi elsődleges rendeltetésű).
- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E14).
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) – megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt.
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)

- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33) */Megjegyzés: általában a 0,5 hektárt meg nem haladó méretű mikrotarvágás, illetve tájidegen, intenzív terjedésre képes fafajokat nagyobb arányban tartalmazó származékerdőkben a nagyobb kiterjedésű tarvágás is alkalmazható./*
- A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület kialakítása, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes, magászó fa meghagyásával. (E34) */Megjegyzés: tájidegen fafajokkal erősebben elegendő állományok esetébe nagyobb kiterjedésű véghasználat is alkalmazható./*
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) */Megjegyzés: tájidegen fafajokkal (főként akác) erősebben elegendő, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fafajokkal való felújítás esetén a felújítás sikere érdeke esetében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./*
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51)
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedét is elpusztítják. (E75)
- Erdőszyepp-erdők extenzív legeltetése (E76). */Megjegyzés: csak fenntartási céllal, az illetékes természetvédelmi kezelővel egyeztetett, kíméletes módon./*
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82) */Megjegyzés: a korlátozás a szomszédos erdőállományoknak a KE-1 kezelési egységgel szomszédos határaitra is értendő./*
- Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása. (E84)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása. (E93)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Alapvető elvárás a kezelési egységbe tartozó (jelölő) erdei élőhelyek fenntartása, állapotuk és

természetességük javítása. Ennek alapját az inváziós fajok visszaszorítása, és a természetközeli felújítási módok kidolgozása és megvalósítása, a természetes felújulás feltételeinek biztosítása adja, az esetleges vízmegtartás elősegítésével. Ezek az erdőgazdálkodás gazdasági szempontjaival rövidtávon jellemzően nehezen összegegyeztetethetők, ezért mindenképpen támogatandóak az ilyen célokat szolgáló pályázatok.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírás-sorokat a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre 2010-ben készült „Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció” (HBM Kormányhivatal Erdőgazdálkodási Főosztály – HNPI) anyagát jórészt figyelembe véve határoztuk meg.

A felsorolt javaslatok az euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (9110*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) jelölő élőhelyek állományainak fennmaradását segítik elő.

Az élőhelyet jelenleg leginkább a kései meggy (*Padus serotinus*), az akác (*Robinia pseudoacacia*), helyenként az ostorfa (*Celtis occidentalis*), az alkörmös (*Phytolacca americana*), zöld juhar, alásfa, gyalogakác, aranyvessző előrenyomulása veszélyezteti. Már jelenleg is komoly degradációt jelentenek.

A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelölő élőhelyekre nehezedő vadnyomást a jelentős veszélyeztető tényezőnek értékeljük a területen. Jelentős a legelési, a taposási, túrási kár, és ezek miatt a gyomosodás, nehézkes a természetes felújulás, felújítás.

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület jelölő élőhelyein a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfajok igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a szerkezetében, koreloszlásában változatos, megújulásra képes, inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. A felújítások természetvédelmi sikere érdekében azonban, különösen az inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat. A javaslatok betartása továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a jelölő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állatfajok megőrzéséhez is elengedhetetlen.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek az őshonos faállományú, de jelölő élőhelynek nem besorolható erdőállományai, amelyek (részben legalább) potenciálisan közép vagy hosszútávon jelölő élőhellyé válhatnak, vagy alkalmasak lehetnek a jelölő élőhelyek fajkészletének egy részét átmenteni. Az állományok egy része megfelelő fafajú, de fiatal, jellegtelen állomány, vagy idősebb, de fafaj-összetételében vagy

vegetációs szerkezetében nem felel meg a jelölő élőhelynek. A Natura terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük védett (országos vagy helyi szinten), más részük nem védett. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része kocsányos tölgyes vagy elegyes kocsányos tölgyes, kisebb arányban hazai nyarasok. Általában fiatal vagy közepes korú állományok. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 1159 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos fafajú fiatalosok (P1), vágásterületek (P8), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7).
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőrészletek: Debrecen 212E, 292F, 292G, 292H, 292J, 293A, 293B, 293F, 293G, 293I, 294E, 294F, 294G1, 294H, 294J, 294K, 295C, 295E, 295F, 296E, 298F, Hajdúböszörmény 10F, 11A, 14C, 14J, 15A, 15D, 16D, 16E, 16J, 16K, 17B, 18B, 18C, 18D, 18G, 19A, 19G, 1B, 1C, 1D, 20D, 20I, 21A, 21G, 21I, 22B, 23A, 23G, 26B, 27C, 28A, 29A, 29B, 29C, 29F, 2G, 30B, 30C, 30D, 32B, 33M, 34E, 35B, 37H, 37I, 39C, 3A, 3B, 3C, 3F, 41H, 43A, 45E, 46C, 46F, 47G, 4A, 4D, 4G, 53C, 56B, 56C, 57B, 58A, 58D, 58G, 5E, 60B, 60D, 60H, 61H, 62A, 62E, 6B, 6E, 7E, 8B, 8C, 8D, 8E, 8H, 8I, 8L, 8N, 9C, Hajdúhadház 31I, 2B, 32J, 33D, 33E, 34D, 35E, 36A, 36D, 37A, 37C, 37G, 37N, 39A, 39B, 39C, 39D, 39F, 40D, 40H, 41C, 41F, 41I, 42F, 43B, 43C, 43D, 43F, 43G, 43H, 44B, 44G, 44H, 45B, 45F, 45G, 45I, 45J, 45K, 45NY, 46G, 46I, 46J, 46K, 47D, 47G, 47I, 47M, 48F, 48I, 48L, 49I, 49M, 50E, 50G, 50I, 50J, 51B, 51D, 51E, 51F, 51G, 51H, 52E, 52F, 52G, 52H, 53A, 53D, 53E
- védett természeti területen lévő erdőrészletek: Debrecen 201C, 201E, 201F, 202A, 202B, 202E, 203A, 203D, 204D, 205G, 205H, 205I, 207G, 207M, 208G, 208H, 208K, 208L, 208P, 209F, 209I, 209J, 209K, 214B, 214D, 216D, 216F, 216I, 216L, 216M, 217A, 217D, 217E, 217F, 217G, 217H, 217I, 218H, 218K, 218M, 218N, 218O, 218P, 218R, 219C, 219D, 219E, 219G, 220F, 221E, 222B, 222D, 222H, 223B, 223C, 223D, 223H, 223I, 223J, 223K, 224H, 224I, 224J, 224K, 225E, 226C, 226D1, 229G, 229K, 229O, 229P, 229Q, 230A, 230B, 230C, 230G, 230I, 30J, 230K, 231B, 231E, 233E, 233G, 34D, 234G, 235B, 235F, 236A, 236B, 236D, 236E, 236L, 237C, 237D, 237F, 237H, 237K, 237N, 237Q, 238B, 238C, 238D, 238K, 239F, 241A, 241B, 242F, 243A, 243B, 243C, 243F, 243G, 243H, 243J, 244B, 244C, 244G, 244I, 244J, 244K, 244L, 245A, 245D, 245E, 245R, 245T, 245U, 245X, 246B, 246G, 246I, 246J, 246L, 247B, 247D, 247G, 247H, 247I, 247J, 247K, 248B, 248I, 248K, 249D, 249E, 249F, 249G, 249H, 250I, 250J, 251B, Hajdúböszörmény 53H, Hajdúhadház 50K

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az egész kezelési egység területén javasolt az őshonos és tájhonos fafajokkal történő felújítás, illetve az őshonos fafajok megtartása. A védett és természetvédelmi elődleges rendeltetésű erdők esetében ez törvényi kötelezettség is. A jelenlegi körzeti erdőterv alapján a tájhonos fafajú állományok területi növekedése várható, elsősorban a hazai nyarasok esetében, de a kocsányos tölgyeseknél is területi növekedésre számíthatunk.

Idős őshonos fafajú állományok fenntartása: A kezelési egység területén az idős őshonos fafajú állományok megőrzésére szükséges törekedni, azokban az erdőgazdálkodási tevékenységet az inváziós fajok visszaszorítására javasolt korlátozni. Felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárúk nagy arányával jellemezhető) állományrészekben javasolt létesíteni.

Intenzív terjedésre képes tájidegen fafajok minél teljesebb visszaszorítása az állománynevelések során: Felújításokban és fiatal állományokban az inváziós fajok minél teljesebb visszaszorítására szükséges törekedni. Különös figyelmet szükséges fordítani a tuskóprizmákra és állományszegélyekre, amelyek jellemzően az invázió fő forrásai.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „régí” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.)
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében. (E01)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10) */Megjegyzés: A javaslat az kezelési egységben található idős állományokra vonatkozik. Felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárúk nagy arányával jellemezhető) állományrészekben javasolt létesíteni./*
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) */Megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt./*
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)

- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33) */Megjegyzés: felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárú nagy arányával jellemezhető) állományrészekben javasolt létesíteni./*
- A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület kialakítása, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes, magzóró fa meghagyásával. (E34)
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) */Megjegyzés: tájidegen fafajokkal erősebben elegyes, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fafajokkal való felújítás esetén a felújítás sikere érdeke esetében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./*
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82) */Megjegyzés: a korlátozás a szomszédos erdőállományoknak a KE-2 kezelési egységgel szomszédos határaitra is értendő./*
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása. (E83)
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. (E85)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal

egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Védett területen a felújítások őshonos fafajokkal végezhetők.

Hosszú távon a felsorolt javaslatok mind az euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) jelölő élőhely állományainak fennmaradását segítik elő, megfelelő védőzóna fenntartásával, illetve a jelölő élőhelyek esetleges kialakulásának biztosításával, vagy legalább a jelölő élőhelyek fajkészletének és/vagy jelölő fajoknak (magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a jelölő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állatfajok) való élőhely biztosításával. A jelölő élőhelyek, és azok idős állományaikhoz kötődő jelölő fajok helyben való megőrzésén túl ezek az erdőrészek kiindulópontul szolgálhatnak későbbi, a környező erdőrészekben esetleg megvalósítható élőhely-helyreállításnak, ezért tartós fennmaradásukról szükséges gondoskodni. A kezelési egység területén található őshonos fafajú fiatalosok a kedvezőtlen élőhelyi környezet miatt különösen ki vannak téve annak, hogy bennük magas arányt érnek el az inváziós fajok, ezért lehetőség szerint azok minél teljesebb visszaszorításáról szükséges gondoskodni.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek nem védett területen lévő, olyan nem őshonos faállományú erdőrészek, amelyek a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül szomszédosak, azoknak mintegy pufferzónáját képezik. Alapvető elvárás, hogy a kezelési egységbe tartozó erdőrészek a jelölő élőhelyek állományait ne veszélyeztessék (pl. inváziós fajok terjesztésével), a jelölő élőhelyeknek a jövőben tényleges védőterületeivé váljanak, illetve ezeken a területeken olyan erdőgazdálkodás folyjék, ami elősegíti a jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek jó állapotban való tartását.

A Natura terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Alapvetően nem védett erdőrészek. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akác, vörös tölgyes, feketediós, nemesnyaras. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 771 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), vágásterületek (P8)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Debrecen 291A, 291C, 292A, 292B, 292D, 293C, 293E, 294A, 294C, 294D, 295A, 295G, 296G, 296H, 296J, 296K, 297A, 297C, 297E, 298B, 298C, Hajdúböszörmény 15B, 15C, 15E, 15G, 15J, 18E, 18F, 19B, 19E, 19F, 19H, 20F, 21B, 21H, 23B, 28C, 29D, 29E, 29G, 29I, 2B, 2C, 30A, 30E, 31A, 31C, 32C, 32I, 33E, 33F, 33G, 33J, 33K, 33L, 33N, 34D, 34G, 34H, 34TN, 35A, 35C, 35F, 35G, 35H, 35I, 35J, 35K, 36A, 36D, 37K, 39B, 40A, 40B, 40D, 40E, 40F, 41C, 41I, 43B, 43F, 43G, 44C, 44D, 44F, 45C, 45D, 45G, 46A, 47B, 47C, 47D, 47F, 52E, 53E, 54A, 54C, 54E, 54F, 55J, 6F, 7B, Hajdúhadház 31C, 31D, 32C, 32E, 32H, 32M, 33A, 33F, 34A, 35A, 35B, 35C, 40A, 40B, 40C, 40E, 40G, 40I, 42A, 42B, 42C, 42D, 42G, 42H, 42L, 44A, 44D, 44E, 44F, 44J, 44K, 45C, 45D, 45E, 46A, 46C, 46D, 46E, 46F, 47B, 47C, 47E, 47J, 47K, 47L, 48A, 48C, 48D, 48G, 48H, 48J, 48M, 49B, 49C, 49D, 49E, 49F, 49G, 49H, 49K, 49L, 50A, 50C, 50L, 50M, 52A, 52J, 52K, 52L, 52M, 52N, 53C, 53G, 201A, 33C

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy a környezetükben elhelyezkedő természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából veszélyeztető tényezőnek minősülő faktorok (elsősorban az inváziós fajok terjedése) csökkenthetők legyenek. Javasolt ezért a jelölő élőhelyek szomszédságában olyan pufferzóna létrehozása (ennek célszerű minimális szélessége 20 méterben adható meg), ahol az intenzíven terjedő tájidegen fás- és lágyszárú fajok visszaszorítása rendszeres, illetve ezekkel a fafajokkal felújítás sem történik. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészeiben (vagy az erdőrészek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén található vegyes (tájidegen-őshonos) állományokban az erdőgazdálkodási beavatkozások során szintén az idegenhonos fajok visszaszorítására, és természeteshez közelítő erdőszerkezet kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén szórványosan előforduló hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hársak, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „régí” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.)

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása. (E29) */megjegyzés: mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben, minimálisan 20 méteres sávszélességben./*
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) */Megjegyzés: mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben, minimálisan 20 méteres sávszélességben./*
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- Természetes, természetyszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal (E55)
- A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Támogatott az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítását szolgáló pályázatok megvalósítása.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének vagy az erdőterület csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészek, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai kockázatot jelentenek a környezetükben elhelyezkedő, természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása, illetve természetességük lehetőség szerinti növelése révén az őshonos fafajú állományok közötti összeköttetés javítása.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek olyan nem őshonos faállományú erdőrészei, amelyek a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül nem szomszédosak, azokra közvetlenül általában nem hatnak. Kívánatos ezeknek az erdőrészeknek is az őshonos fafajra való cseréje hosszútávon, általában a felújítások során, de itt kevésbé sürgető ennek megvalósítása. A kezelési javaslatok célja az erdőtömb egységének biztosítása a természetesség javításának lehetőségével. A Natura 2000 terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Alapvetően nem védett erdőrészek. A fajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akácos, vörös tölgyes, fekete diós, nemesnyaras, fenyves és egyéb

tájidegen állomány. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 1465 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): vágásterületek (P8), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Debrecen 214H, 292E, 293H, 296A, 296B, 296C, 296F, 296I, 297D, 297F, 298D, 298E, 298G, 673A2, 707A, 708C1, 708D, , 08E1, Hajdúböszörmény 10A, 10B10C, 10D, 10E, 10G, 10H, 11B, 11C, 11D, 11E, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 13A, 13B, 13C, 13D, 13E, 14A, 14B, 14D, 14E, 14F, 14G, 14H, 14I, 15F, 16A, 16B, 16C, 16F, 16G, 16H, 16I, 17A, 17C, 18A, 1A, 1E, 1F, 1G, 1H, 20A, 20B, 20C, 20E, 20G, 20H, 20J, 20K, 21C, 21D, 21E, 21F, 23D, 23E, 23F, 24A, 24B, 24C, 24D, 24E, 24F, 25A, 26A, 26C, 27A, 27B, 28B, 2D, 2E, 2F, 30G, 32E, 33C, 34F, 34I, 34J, 37A, 37B, 37C, 37D, 37E, 37F, 37G, 37J, 37L, 39A, 39D, 39E, 3D, 3E, 40C, 41A, 41B, 41D, 41E, 41F, 41G, 41J, 42A, 42B, 42C, 42D, 43C, 43D, 43E, 43H, 43I, 43J, 43K, 43L, 44A, 44B, 44G, 45A, 45B, 46D, 46E, 47A, 48A, 48B, 48C, 48D, 48E, 4B, 4C, 4E, 4F, 4H, 52A, 52B, 52C, 52D, 52F, 52G, 52H, 52I, 52J, 52K, 52M, 52N, 52O, 53A, 53B, 53D, 53G, 55A, 55B, 55C, 55D, 55E, 55F, 55G, 55H, 55I, 56A, 56D, 56E, 56F, 56G, 57A, 57C, 57D, 57E, 58B, 58C, 58E, 58F, 58H, 59A, 59B, 59C, 59D, 59E, 59F, 59G, 5A, 5B, 5C, 5D, 5F, 60A, 60C, 60E, 60F, 60G, 61A, 61B, 61C, 61D, 61E, 61F, 61G, 61I, 61J, 61K, 61L, 61M, 61N, 61O, 61P, 62B, 62C, 62D, 62F, 62G, 62H, 62I, 63A, 63B, 63C, 63D, 63E, 63F, 63G, 63H, 64A, 64B, 64C, 64D, 64E, 64F, 64G, 64I, 65A, 66A, 66B, 6A, 6C, 6D, 6G, 6H, 7A, 7C, 7D, 7F, 7G, 7H, 7I, 7TI, 8A, 8F, 8G, 8J, 8K, 8M, 9A, 9B, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, Hajdúhadház 19A, 31A, 31E, 31F, 31G, 31H, 32A, 32F, 32K, 32L, 33G, 34B, 34C, 34E, 36B, 36C, 36E, 37E, 37F, 37H, 37I, 37O, 39E, 39G, 41A, 41B, 41D, 41E, 41G, 41H, 41J, 42E, 42I, 42J, 42K, 43A, 43E, 43I, 45A, 71B, 71C, 71D, 71G, 71H

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy minél kisebb teret kapjanak az intenzív terjedésre képes tájidegen fajok. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészeiben (vagy az erdőrészek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „régí” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 –

2016.12.31.)

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészeknek elhelyezkedésük miatt csekélyebb befolyásuk van a jelölő élőhelyek és fajok állapotára a Natura 2000 területen belül. Termőhelyi viszonyaikat tekintve gyakran kedvezőtlenebb adottságúak a jelölő élőhelyek helyreállítására. Ugyanakkor, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai bizonyos kockázatot jelentenek. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben, ahol lehetőség nyílik rá, a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása. A kezelési egység területén szórványosan előfordulnak elszórtan idős kocsányos tölgy hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hársak, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek olyan nem őshonos faállományú erdőrészei, amelyek védett területen találhatóak. Ezek felújítása a jelenlegi előírások szerint alapvetően őshonos faállománnyal történhet, így a jövőben elméletileg biztosított a jelölő élőhelyek védőzónájának kialakíthatósága is. Részben a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül szomszédosak. A Natura terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. A meghatározás jellege miatt védett erdőrészek tartoznak ide. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akácos, vörös tölgyes, nemesnyaras, feketediós, kevés fenyves és lombos állományok. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 687 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): vágásterületek (P8), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett védett erdőrészek: Debrecen 201H, 201J, 201K, 202G, 203C, 203F, 203G, 203H, 203I, 203J, 203K, 203L, 203M, 204C, 204E, 204F, 204G, 205A, 205C, 205D, 205F, 206B, 206C, 206D, 206E, 206F, 206G, 206H, 206I, 206J, 207A, 207B, 207D, 207E, 207F, 207H, 207I, 207J, 207K, 208A, 208C, 208D, 208E, 208I, 208J, 208M, 208O, 208R, 209A, 209C, 209D, 209E, 209G, 209H, 209L, 210A, 210B, 210C, 210F, 212A, 212B, 212C, 212D, 212F, 212G, 212H, 213A, 213B, 213C, 213D, 213E, 213F, 214A, 214C, 216C, 216E, 216H, 218A, 218F, 218I, 219H, 221B, 221G, 222G, 223F, 224C, 224D, 224E, 225A, 225B, 225C, 225D, 225F, 225I, 225J, 225L, 225M, 226A, 226B, 226E, 227A, 227B, 228A, 228B, 228C, 229A, 229B, 229C, 229M, 229N, 229S, 231A, 231C, 231F, 231H, 231I, 231K, 231N, 232C, 233C, 233D, 233F, 234B, 234C, 234F, 235H, 236C, 236H, 236I, 236J, 237E, 237G, 237M, 237O, 237P, 238A, 238E, 238G, 238I, 239A, 239B, 239C, 239D, 239G, 240A, 241C, 241F, 242A, 242D, 242E, 243D, 244E, 245C, 245F, 245G, 245H, 245I, 245J, 245L, 245M, 245O, 245Q, 246D, 246H, 246K, 247A, 247C, 248C, 248D, 248E, 248F, 248G, 248H, 248J, 249C, 250C, 250G, 236K (részben KE-1), 205E (részben KE-2)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység erdőrészeiben a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítását kell előtérbe helyezni, kiemelt szempont a szerkezet-átalakítás.

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy minél kisebb teret kapjanak az intenzív terjedésre képes tájidegen fajok, illetve a szomszédos őshonos fafajú, esetlegesen jelölő élőhelyet tartalmazó erdőrészeket ne veszélyeztesse.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet „régí” erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.)
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)

- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészeket a védett területekre vonatkozó szabályozás miatt alapvetően őshonos faállománnyal kell felújítani.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a Debrecen városias belterületébe beolvadó hajdani erdőterületek, így az átalakított parkerdő jellegű részek, a Debreceni Köztemető, a Debreceni Botanikus kert, illetve erdei kemping területe. A hajdani erdőterület lényegileg átalakult, az erdei élőhelyeknek csak maradványai vannak meg, leginkább az idős tölgyek, vagy azok változatos záródással megmaradt állományai, csoportjai formájában. Jelenlegi állapotukban is jelentős élőhelyei több fontos fajnak, így pl. a jelölő nagy hörcsincérnek. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 100 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával (P6), Kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem teszünk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Hagyományos értelemben vett erdőtelepítés nem jellemző, de fásítás esetén az őshonos és tájhoz hasonló fajok alkalmazása javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A fásított területek arányának csökkenése nem javasolt, az idős tölgyek megtartása a lehetséges leghosszabb ideig javasolt (a baleset- és vagyonvédelmi szempontok figyelembe vételével).

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az átalakított hajdani erdőterületek részben még pufferzónái a megmaradt erdőtömbnek, részben egyes fajoknak (pl. nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*)) élőhelyet biztosítanak. A javaslatok így elsősorban ennek a fajnak az érdekeit szolgálják.

KE-7 kezelési egység

Ide tartoznak a terület apróbb, általában jellegtelen gyepfoltjai, visszagyepesedett területei. Magas természetességű gyepeket a területen nem találni, leginkább jellegtelen száraz (esetleg mezofil), többször inváziós fajokkal benövődő gyepek fordulnak elő. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül csekély, 15 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező (GY26).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A gyepterületek fenntartására a jogszabálynak való megfelelés miatt van szükség. A gyepen közösségi jelentőségű érték ismereteink szerint nem fordul elő.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a szántók és ugarok. Összes kiterjedésük kevésbé jelentős. Egy részük szerepel az Erdőállomány Adattárban, mint vadföld. Egy jelentős, régóta létező összefüggő szántóterület van az erdőtömb belsejében (az ún. Nagy-Tormás), ezen kívül néhány apróbb, elszórtan elhelyezkedő, mozaikos szántó van jelen, részben vadföldként. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 129 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni (SZ14).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel (SZ52).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése (SZ56).
- Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása (SZ57).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők (SZ67).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslat az erdőtömb belsejében lévő, hajdanán erdővel borított

szántók őshonos faállománnyal való erdősítésének támogatása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés javasolható, alapvetően őshonos fajokkal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántóföldi technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírások a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják. Az erdőt tagoló fátlan tisztások ugyan növelhetik az élőhelyek változatosságát, de szántóként való hasznosításuk helyett általában kedvezőbb azok megfelelő erdősítése.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: ide az olyan antropogén területek tartoznak, amelyek mesterséges eredetűek, az erdei élőhelyektől alapvetően különböznek, az erdőtömb egységét általában megbontják. A Natura 2000 területnek megfelelő kezelés gyakran nem vagy alig értelmezhető. Elsősorban utak, vezetékpászták (esetlegesen szántóként művelve), tanyák és erdészházak udvarokkal, felhagyott tanyák, mezőgazdasági üzemek, turisztikai és infrastrukturális létesítmények, beépített területek tartoznak ide. Az alapvető elvárás, hogy a lehetséges legkisebb zavarást jelentsék az erdőtömbre, illetve ne segítsék az inváziós fajok terjedését. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 115 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Fiala parlag és ugar (T10), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), Telephelyek, roncterületek és hulladéklerakók (U4), tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11),
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), Nem őshonos fajok spontán állományai (S6), Kiskertek (T9), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Védett természeti területen fekvő területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)

- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a funkciójukat elvesztett, felhagyott területek élőhely-rekonstrukciója.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés, fásítás javasolt, élőhely-rekonstrukciós céllal, őshonos fafajokkal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 terület értékes élőhelyeit és fajait érő káros hatások csökkentése és kizárása fontos feladat. A kezelési egység ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait (pl. gyomosodás, inváziós fajok terjesztése) a javasolt intézkedésekkel lehet csökkenteni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-1 kezelési egység: alapvető elvárás a kezelési egységbe tartozó (jelölő) erdei élőhelyek fenntartása, állapotuk és természetességük javítása. Ennek alapját az inváziós fajok visszaszorítása, és a természetközeli felújítási módok kidolgozása és megvalósítása, a természetes felújulás feltételeinek biztosítása adja, az esetleges vízmegtartás elősegítésével. Ezek az erdőgazdálkodás gazdasági szempontjaival rövidtávon jellemzően nehezen összeegyeztethetőek, ezért mindenképpen támogatandóak az ilyen célokat szolgáló pályázatok.

KE-3 kezelési egység: támogatott az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítását szolgáló pályázatok megvalósítása.

KE-4 kezelési egység: a szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

KE-5 kezelési egység: a szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

KE-8 kezelési egység: élőhelyrekonstrukciós javaslat az erdőtömb belsejében lévő, hajdanán erdővel borított szántók őshonos faállománnyal való erdősítésének támogatása.

KE-9 kezelési egység: javasolt a funkciójukat elvesztett, felhagyott területek élőhely-rekonstrukciója.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme egyrészt az élőhelyek megfelelő kezelésén

keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Ennek összefoglalását az alábbiakban adjuk meg:

KE-1: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

KE-2: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

KE-6: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Ezekon kívül javasoltak specifikus fajvédelmi intézkedések az erősen csökkenő egyedszámú magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) esetében:

- Ex situ módszerekkel egyedszámnövelés.
- Állományok élőhelyeinek speciális kezelés (cserjeirtás, szukcessziós folyamatok befolyásolása, vadvédelem).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás zajlik:

- r5x5_105 kódszámú 5x5 km-es négyzet élőhelyterképezése (Debreceni Nagyerdő egy része),
- magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) állományok monitoringja.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható legalább 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)) állományainak változását is néhány mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre vonatkozó módszertan.

A jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) állományát szükséges monitorozni az ismert állományok teljes bejárásával és teljes egyedszámbecsléssel, legalább 5 évente (NBmR felmérés szerint 3 évente zajlik a felmérés).

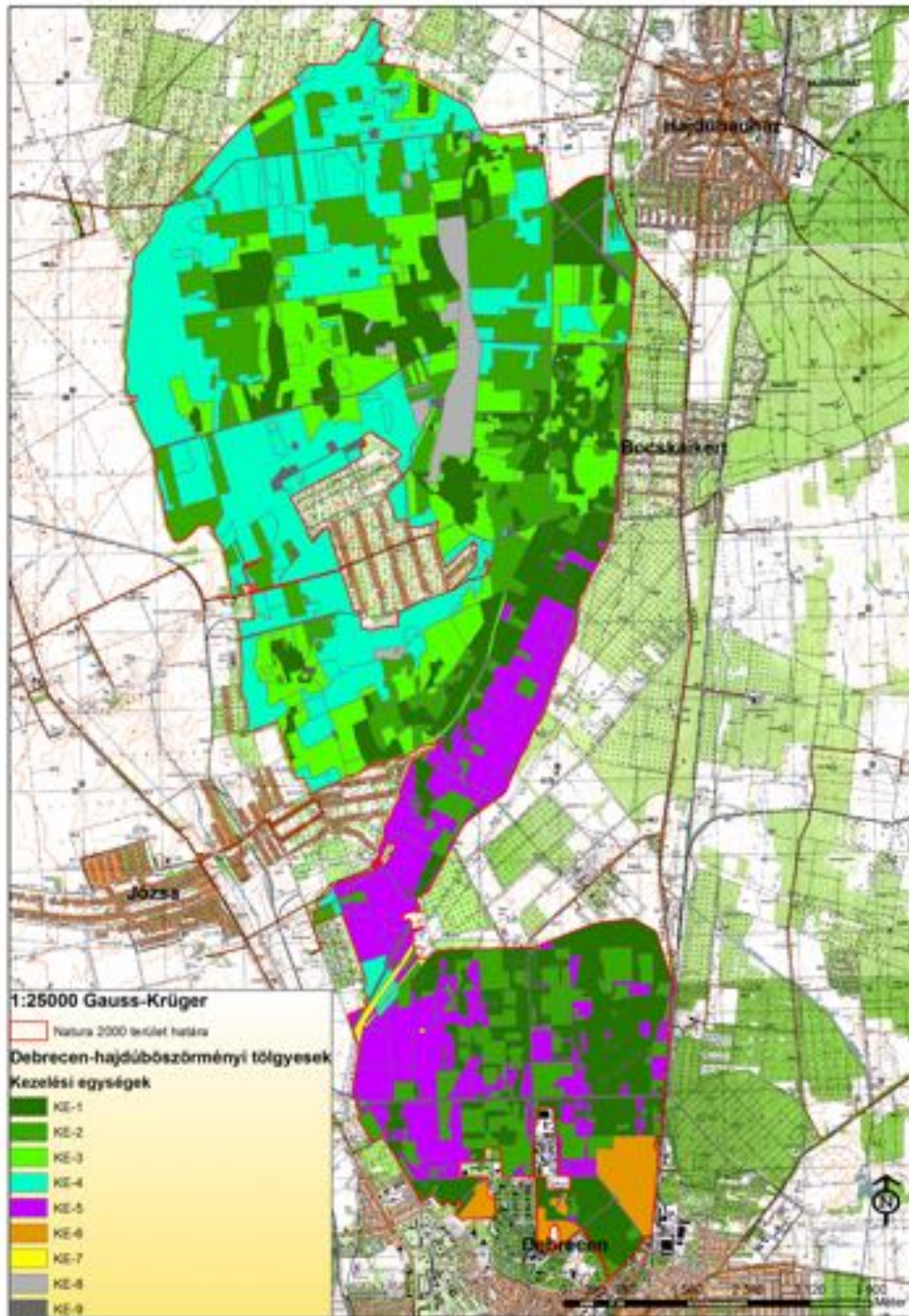
A jelölő ízeltlábúak [díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)] állományai NBmR módszertan segítségével

monitorozhatók, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A tervezési terület kezelési egységei. 2017.04.06.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület egy része (1092 ha) az országos jelentőségű Debrecen Nagyerdő Természetvédelmi Terület része, mely területrésze a 4130/2007. (XII.27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A tervezési területen található több helyi jelentőségű védett természeti terület (debreceni Nagyerdő városi belterülete, Monostori- és Szentgyörgyi-erdő, Debreceni Egyetem Botanikus kertje, Hajdúböszörményi-tölgyesek, Hajdúböszörményi gyertyános-tölgyes erdőrészlet, Hajdúböszörményi gyöngyvirágos-tölgyes, Hajdúhadházi Csere-erdei kocsányos tölgyes).

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A terület erdőállománya 1496 részletben, 5000 hektárnál nagyobb területen helyezkedik el. A tervezési terület jelentős része állami területként a Nyírerdő Zrt. vagyonkezelésében van, míg más részeken főleg erdőbirtokossági társulatok gazdálkodnak. Előfordulnak egyéb magán és önkormányzati tulajdonú területek is.

A tervezési terület Debrecen város belterületével határos vagy maga is oda tartozik, nagyvárosi jellegzetességekkel.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Gúti-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Nyíracád, Nyíradony és Nyírmártonfalva közigazgatási területeket érintve több fizikai blokkban található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának - a terület jellegéből adódóan – igen kicsi, csupán mintegy 12,95 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. Ugyanakkor a támogatható területeknek a jelentős része már a Natura 2000 terület határain kívülre esik.

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
LWRM1-3-11	0,80	0,35	0
L825J-Q-11	4,46	4,46	0
LHF11-Q-11	44,36	0,00	0
L2YRE-Y-11*	10,48	0,00	0
L04E1-9-11	321,64	0,00	0
L0CM1-Q-11	149,24	0,00	0
L1DYJ-N-11	78,63	0,00	0
L1H CJ-5-11	69,29	0,00	0
L20YJ-9-11	54,72	0,00	0
L2DU1-2-11	140,88	0,00	0
L2DYJ-P-11*	36,29	0,00	0
L3F5J-Y-11	31,61	0,00	0
L3WCJ-M-11	33,48	0,00	0

L40YJ-C-11	49,69	0,00	0
L43CJ-U-11	81,84	1,57	0
L46YJ-K-11	32,00	0,00	0
L485J-T-11	92,30	0,00	0
L4DYJ-R-11	91,74	0,00	0
L4JKJ-H-11	54,06	0,00	0
L4KRJ-Q-11	38,48	0,00	0
L4LYJ-Y-11	87,48	0,00	0
L53CJ-V-11	99,84	0,00	0
L55RJ-C-11	92,35	0,00	0
L5HCJ-9-11	37,54	0,00	0
L5LYJ-1-11	55,24	0,00	0
L5N5E-5-11	3,72	0,00	0
L5RRJ-Y-11	42,22	0,00	0
L5WCJ-P-11	102,14	0,00	0
L63CJ-W-11	62,57	5,23	0
L6DYJ-U-11	64,21	0,00	0
L685J-V-11	68,10	0,00	0
L6CRJ-L-11	74,78	5,54	-
L6JKJ-K-11	74,80	0,00	0
L6N5J-9-11	83,22	0,00	0
L6QKJ-R-11*	158,86	0,00	0
L6RRE-W-11	116,64	0,00	-
L6WCJ-Q-11	17,88	0,00	0
L70YJ-F-11	23,29	5,75	0
L79CJ-5-11	51,53	0,00	0
L7TYJ-9-11*	43,33	1,53	0
L85RJ-F-11	85,84	0,00	0
L8971-J-11	94,74	0,00	0
L90U1-V-11	94,91	1,57	0
L90YJ-J-11	20,36	0,00	0
L9H71-R-11	117,91	1,34	0
L9JE1-1-11	97,83	0,44	0
L9PCJ-M-11*	103,31	0,00	0
L9RRJ-4-11	56,41	0,00	0
L9V11-X-11	183,21	0,00	0
L9WCJ-U-11	59,67	0,00	0
L9XKJ-3-11	84,81	0,00	0
LA6U1-4-11	101,33	1,81	0
LAKRJ-X-11*	53,83	0,00	0
LAV5J-M-11	4,14	0,00	0
LC3CJ-3-11*	42,45	0,00	0
LC4KJ-A-11	103,37	0,00	0
LDLYJ-8-11	47,50	0,00	0
LD25J-V-11	31,60	0,00	0
LDKRJ-1-11	46,04	0,00	0
LE25J-W-11	37,59	37,40	0
LE3CJ-5-11	54,94	54,66	0
LEWCJ-Y-11	9,21	0,00	0
LEYRJ-F-11	4,86	4,82	0
LF211-9-11*	107,45	0,67	0
LF371-J-11*	56,92	2,42	0
LF4E1-R-11	102,48	0,00	0
LFN5J-K-11	4,10	4,10	0
LHAE1-1-11*	2,30	0,00	0
LHCM1-8-11*	1,02	0,00	0
LJ0U1-4-11	38,99	0,00	0
LJF11-R-11*	3,78	0,00	0
LKDYJ-7-11*	2,72	2,59	0
LLAKJ-R-11	14,71	0,00	0
LLCRJ-1-11	26,08	0,00	0
LLV5E-T-11	128,03	0,00	0
LLWCE-2-11	54,41	0,00	0
LMYM1-1-11	18,76	0,00	0

LM9CJ-K-11	100,57	0,00	0
LMAKJ-T-11	35,74	0,00	0
LMF5J-J-11	59,48	0,00	0
LMHCJ-R-11	38,56	0,00	0
LMJKJ-1-11	53,27	0,00	0
LMN5J-Q-11	67,52	0,00	0
LMPCJ-Y-11	93,16	0,00	0
LMQKJ-7-11	34,36	0,00	0
LN0U1-8-11*	17,18	0,00	0
LW0U1-H-11	80,25	0,00	0
LW211-Q-11	22,41	0,00	0
LW371-Y-11*	30,10	0,00	0
LXJE1-N-11*	4,87	0,00	0
LXP71-M-11*	4,74	2,93	0
LXLU1-5-11*	102,20	0,00	0
LXN11-D-11	3,87	0,00	0
LXQE1-V-11	8,44	0,00	0
LY211-T-11	60,48	0,00	0
LY5M1-J-11*	1,17	0,00	0
LXH71-E-11*	6,36	0,00	0

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a XXX különleges természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő

természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepök természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek Natura 2000

terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területet (jelentős kiterjedése miatt is) több pályázat érintette, illetve érinti. Több tanösvényt, tájékoztató táblákat, egyéb ökoturisztikai fejlesztéseket kivitelező program volt, ezek részben a Natura 2000 célkitűzéseket is támogatják.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel

- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészletek tulajdonosai
- földbérlők
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek
- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.25-én 9:00 órai kezdettel, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájégség épületének nagytermében (4024 Debrecen, Hajnal u. 15.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.25-én 9:00 órai kezdettel, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájégség épületének nagytermében (4024 Debrecen, Hajnal u. 15.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>